

חגר וגידם, וכן חגרת אלמת חרשת וסומית. (ע"ע להלן).
כתב הרמב"ם שקטנה אינה שותה, וכן אשת הקטן. ולדעת הראב"ד אין קינוי קטנה כלום, שאין לה התראה. ואף אם זינתה אינה נאסרת כי פיתוי קטנה אונס. ולשיטתו קינא לה כשהיא קטנה ואח"כ גדלה ונסתרה, אינה נאסרת, אבל להרמב"ם קינוי קטנה מועיל. ואולם אם נסתרה כשהיא קטנה שוב אינה שותה אף לכשתגדל ותקבל עליה שבועה. (ע' מנחת חינוך שסה, יח).

יש מי שצדד לומר שהמקנא לקטנה מן הקטן, לא נאסרה על בעלה בסתירתה עמו, מפני שספק טומאה בדבר שאין בו דעת לישאל טהור אף ברשות היחיד (כן הקשה השב-שמעתא (א, טו) ע"ד הרמב"ם. ואולם כתב שמסתמת הדברים אין במשמע כן. וע' מנחת חינוך. ובספר שערי ישר (א, יח) יישב שבכל אופן אסורה, כי סוטה נידונית כספק איסור ולא כספק טומאה).

ב. אלו שאינן שותות והן יוצאות ונוטלות כתובה —

אמר בעלה איני משקה;

ע' בשפת אמת שנתן טעמים מדוע יש לה כתובה והלא עוברת על דת היא. ונקט לעיקר שמדובר בשוגגת בדין וסבורה שסתירתה מותרת. ואינה בכלל 'עוברת על דת' אלא אם היא יודעת שהדבר אסור. ולפי דבריו כאשר היא מזיזה אין לה כתובה. ואולם האחרונים תרצו באופנים אחרים. ע' משל"מ ב, א ועוד.

מי שבעלה בא עליה בדרך.

האחרונים חקרו במי שאינו מנוקה מעוון קודם לקינוי וסתירה, כגון שבא עליה בעודה ארוסה או פנויה [לדברי הרמב"ם שגם זה נכלל ב'אינו מנוקה מעוון'], האם מפסידה כתובתה בסתירתה, כי הלא גם היא גורמת לכך שאין המים בודקים, או שמא כל שנישואיה היו בהתר, אינה מפסדת כתובה בגלל עוון בעלה. (ע' משנה למלך ושער המלך — סוטה ב, ה; שפת אמת). ויש מהאחרונים שנקטו שאין לה כתובה, כי היא הכניסה עצמה לספק זה בכך שנסתרה לאחר קינוי ללא שיהא אפשר לבדקה על ידי המים. (ע' קרן אורה; אור שמח אישות כד, ד; אבי עזרי סוטה ב, טו). ואפשר לפי זה שיש חילוק אם האשה ידעה מכך קודם שנסתרה, שבעלה אינו מנוקה מעוון, אם לא ידעה (ע' הדושים ובאורים);
מי שמת בעלה עד שלא שנתה — כדברי בית שמאי.

דף כה

לח. א. העוברת על דת, האם צריכה התראה להפסיד כתובתה או אינה צריכה?

ב. עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה — מקיימה או אינו מקיימה?

ג. בעל שמחל על קינויו — האם קינויו מחול? ומה הדין בקינוי בית דין?

א. הסיקו על פי דברי הברייתא שעוברת על דת צריכה התראה לפוסלה מכתובתה. [ואין חילוק בין בעלה עמה ואימתו עליה, ובין חבוש בבית האסורים או שנתחרש ונשתטה].

א. התראה זו אינה צריכה להעשות בשעת מעשה, אלא אף התרו בה מקודם לכן — מפסדת

כתובתה. (מרדכי פ"ז דכתובות, מובא במשנה למלך סוטה ב, א; וכן הוא בהג"א כתובות אות ט ממהר"ם. ותשובת מהר"ם מופיעה בשו"ת הרשב"א תתסד-תתסו. וכן משמע משו"ת הריטב"א מא).

ב. מלשון כמה ראשונים משמע שבהתראה זו מפרשים לה שאם תעבור על דת תפסיד כתובה, ואין די במה שאומרים לה 'אל תעברי' (ע' משל"מ ב,א. וכ"מ מלשון המאירי ומש"ת הרשב"א ח"ד עט; שו"ת הרא"ש לב, ח י; תשב"ץ ח"ב קג. וכן מובא בחלקת מחוקק קטו סקט"ז). ואולם ברי"א מפורש שאין צריך לפרש לה הפסד כתובתה. (מובא במשנה למלך שם. וכן נקט לעיקר הבית-שמואל שם סקי"ז).

ג. הסיקו הפוסקים, שאפילו אשה הרגילה במעשי פריצות צריכה התראה להפסיד כתובתה, הגם שהיה מקום מצד הסברא לומר שבכגון זה אינה צריכה התראה. (ע' תרומת הדשן רמב; שו"ת הרא"ש לב,ח).

ד. יש אומרים עפ"י דקדוק בדברי רש"י, שעוברת על דת משה אינה צריכה התראה, ובלבד שהיא מכשילתו באיסור. ורק עוברת על דת יהודית צריכה התראה (ע' בית שמואל קטו סקי"ז; שו"ת מעיל צדקה סא). ושאר הפוסקים חולקים וסוברים שבכל אופן צריכה התראה. (ע"ע בשו"ת אור שמח לה).

ה. אם יש עדים על דבר מכוער ביותר, שהדברים מראים שהיתה שם עבירה, אעפ"י שלא נאסרה על בעלה, אין לה כתובה אף ללא התראה. (עפ"י רמב"ם אישות כד,טו. וע' גם בריטב"א נדרים ובשו"ת הרשב"א ח"ד עט; תשב"ץ ח"ג קנז).

ו. כתב הרמב"ם (אישות כד,טז): עוברת על דת, אעפ"י שלא הוציאה אין לה כתובה, שלא תקנו כתובה אלא לבנות ישראל הצנועות, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. וכתבו הפוסקים (קטו,ד) שאם אחר כך היא מתנהגת בדרכי הצנועות, אסור להשהותה ללא כתובה וצריך לכתוב לה כתובה אחרת, שכתובה ראשונה כבר נמחלה בשעה שעברה על התראתה. והרי"א"ז (סוטה א,יא) נקט שעוברת על דת שרצה לקיימה יש לה כתובה. ואף לדעת הרמב"ם, צידד הקרן-אורה (בד"ה והא), אם מחל לה בפירוש על הקינוי יש לה כתובה. ולעיל (בד"ה לא נאסרה) נראה שנקט בפשטות שגם בזה אין לה כתובה.

ב. נסתפקו בגמרא בעוברת על דת ורצה הבעל לקיימה, האם מקיימה אם לאו. ורצו להוכיח שאין יכול לקיימה, ודחו.

א. להלכה נפסק בשלחן ערוך (קטו,ד עפ"י הראב"ד, והרא"ש כתובות פ"ז ט) שמצוה עליו להוציאה, אך אין כופים אותו (ובשו"ת הרשב"א ח"ז תקכ. תשובת הר"מ הלוי) נפסק שאסור לקיימה, כיון שנשאר הדבר בספק אין להקל ולסמוך על שינויא דחיקא. ואולם מדברי הפוסקים אין נראה כן. (וע' גם באו"ז תרטו; פסקי ריא"ז א,יא; תשובת הר"ר יהודה שבשו"ת מהר"ם מרוטנבורק תתרכ ובשו"ת מהר"ם מינץ קג — שרשאי לקיימה). וכ"כ הגרעק"א (ח"א קא) שאפילו דררא דאיסורא ליכא. ויש מי שכתב שאם התרו בה, כופים אותו להוציאה. אך אין כן משמעות הרמב"ם ושאר פוסקים. (עפ"י פתחי תשובה שם סקי"ג). ואפילו הכשילתו באיסור חמור בידועין, אין כופים אותו לגרשה (ע' פנים מאירות ח"ב יג).

ויכול להוציאה בעל כרחה ואין בזה חרם דרבנו גרשום (מהר"ם, ועוד. מובא בהגהת הרמ"א קטו,ד). יש מי שכתב שהדבר שנוי במחלוקת הראשונים וצריך עיון לדינא. (ע' שו"ת חתם סופר אה"ע ח"ב סוס"י צו).

דעת כמה מהפוסקים שאפילו ללא התראה מצוה לגרשה, ואפילו בעל כרחה, כל שעברה בידועין, ועכ"פ בפרוצה ורגילה לעבור. (כן משמע מלשון תרומת הדשן רמב. וכן הסיק בתשובת

גודע ביהודה אה"ע תנינא סוס"י קנט. [נכ"כ שם בסי' כו. והוסיף שאפילו אין לו ממון לשלם הכתובה, אינה יכולה לעכב הגירושין בשביל זה, אלא יגרשנה ותישאר הכתובה עליו כחוב]. וכן כתב הגרעק"א בתשובה, ומשמע שם שאפילו בשאינה רגילה א"צ התראה לענין שמגרשה, ואף בעל כרחיה. והוכיח כן מלשונות הפוסקים. וכן הוכיח בשו"ת אור שמח (לח) מלשון התוספתא, ודלא כדברי החתם סופר (הו"מ רג).
ב. משמע מסתימת הפוסקים שגם מי שלא קיים מצות פריה ורביה, מצווה לגרשה. (ע' שבט הלוי ח"ט רפד. ע"ש אודות התר נישואין עם אשה שיודע בה שתהא בגדר 'עוברת על דת').
ג. אף לפי הצד שאינו רשאי לקיימה, אין זה איסור תורה אלא מדרבנן (עפ"י תוס' סוף גטין). והוכיח הגרעק"א (בתשובה ח"א קא) שאין זה איסור ביאה כשאר איסורי עריות, אלא חיוב על הגברא לקיים דברי חכמים שחייבוהו להוציאה. וכן כתב בשו"ת אור שמח (לח), שאם יגרשנה ותקבל עליה להיות צנועה ותתנהג בכשרות, יכול בעלה לחזור וליקחנה.

ג. הסיקו על פי דברי זעירא מאנשי ירושלים, בעל שמחל על קינויו — קינויו מחול. ונחלקו בדבר רב אחא ורבינא, האם רק קודם סתירה מחול או אף לאחר סתירה. והסיקו בגמרא כמאן דאמר אינו מחול אלא קודם סתירה.

א. משמע שקודם סתירה יכול למחול על קינויו אף לכתחילה (ע' חלקת מחוקק קטו סק"ח).
ב. משמע בגמרא שאין שום צד שיכול לבטל קינויו לאחר סתירה, ואעפ"י שמתחרט מעיקרא ואומר שמסיר מלבו עתה כל חשד, וגם אומר שכל דבריו הקודמים היו שקר, אעפ"י כ' אינו יכול לבטל קינויו. (עפ"י שו"ת הרשב"א ח"ד שכג).
ג. נראה שמיד כשנסתרה, אפילו עדיין לא שהתה כשיעור טומאה, אין מועילה מחילה (מג"ח ססה, לח בשם ר"ד עראמה).
ד. מבואר בירושלמי (הובא בראשונים) שאם גירשה כאילו מחל על קינויו, ואם החזירה אינה נאסרת אם לא קינא לה שוב.
ה. בספר שערי ישר (א, יז) נקט כהנחה פשוטה שגם אם מחל הבעל שלא בפני האשה והיא לא ידעה על מחילתו, קינויו מחול, הגם שלא בטלה הוכחת ה'רגלים לדבר' במציאות כשנסתרה.

מבואר בגמרא שגם בקינוי בית דין למי שנתחרש או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורים, יכול הבעל למחול על הקינוי, אלא סתמא דמלתא אדם מסכים על דעת בית דין. ואם לא מחל ונסתרה — נאסרה עליו.

הנודע-ביהודה (אהע"ת קנט) צדד לומר שב"ד שקינאו ונסתרה ואח"כ כשנודע לבעל על כך אמר שאין נוח לו הקינוי מעיקרא — בטל הקינוי ואינה אסורה.

לט. שטר העומד ליגבות — האם כגבוי דמי אם לא? למאי נפקא מינה?

לדברי בית שמאי שטר חוב העומד ליגבות — כגבוי דמי, ונחשב בעל החוב מוחזק בנכסים, וזה שכנגדו הוא המוציא ובמקום שיש ספק עליו הראיה. ובית הלל סוברים אינו כגבוי, ובעל החוב צריך להביא ראיה.
הלכך אשה שקינא לה בעלה ונסתרה ומת בעלה עד שלא שתתה — לדברי בית שמאי נוטלת כתובתה,

כי יורשי הבעל צריכים להוכיח שזינתה. ולדברי בית הלל הפסידה כתובתה.

א. בארו התוס' שנידון זה אינו שייך לשאלה הכללית על פעולה העומדת להעשות או מצב העומד להשתנות, האם נחשב כבר כעשוי (כל העומד ליגזו, לזרק, וכו') — כי כאן אין הדבר בידו לגבות חובו, ותלוי הדבר בבית דין. ומי יאמר שיודקק לו. אלא השאלה כאן מי הוא נחשב המוחזק בחוב, כנ"ל.

ובאופן שהשטרות נמסרו לבית דין, לכאורה הוי כגבוי אף לבית הלל. ודנו בזה אחרונים אם כן הדבר אפילו למ"ד בכל התורה 'כל העומד להעשות לאו כעשוי דמי' (וע' בשו"ת שבת הלוי ח"ז רכ).

ב. לא אמרו בית שמאי 'כגבוי דמי' אלא באופן שיש חיוב ודאי, והספק הוא אם פקע אותו חיוב אם לאו, אבל בספק אם היה חיוב מעיקרא, אין בעל החוב מוחזק יותר מחבירו, וסוברים בית שמאי [דלא כבית הלל] יחלוקו, כגון בנפל הבית עליו ועל אביו, יחלוקו יורשי שניהם (עפ"י תוס').

ג. לא אמרו בית שמאי אלא בשטר שיש בו אחריות נכסים, שגובה מנכסים משועבדים, אבל שטר ללא אחריות — אינו נחשב כגבוי. (קצות החושן ס"ס פג).

ד. לא אמרו בית הלל אלא כשהחוב ושעבוד הנכסים — הכל נתון בספק, אבל כשיש שעבוד ודאי, והספק אינו אלא על השבח וכד' — גם הם מודים שכגבוי דמי. (עפ"י תוס'). וע"ע קהלות יעקב ב"מ מה).

וכן הכל מודים במקום שאחד מהצדדים ודאי והשני ספק, שאין ספק מוציא מידי ודאי. (ע' ביבמות לה: פרטי דינים).

ה. לא אמרו בית הלל אלא לענין הכתובה, אבל נכסי מלוג, האשה מוחזקת בהם, שהרי הם שלה (תוס'). ובנכסי צאן ברזל — נסתפקו בתוספות אם היא המוחזקת, או תלוי הדבר במחלוקת האמוראים במקום אחר (ב"ב קנה. ויש סוברים [דלא כרש"י בכתובות פי"א] שאם הנכסים קיימים בעין, אינה מפסדתם אפילו זינתה ודאי. (ערי"ף כתובות פי"א; רמב"ם אישות כד,י; שו"ת הרא"ש לב,ט ועוד). ועדיין יתכן נפקותא כשאינם בעין. ובשיטת התוס' — ע' קרן אורה; חזו"א אה"ע קלג,ד; אבי עזרי אישות כד,כד).

ו. אין לדון בעניננו משום 'ברי ושמא' [שהרי האשה טוענת 'ברי' שטהורה ואילו הבעל אינו יודע] — כיון שהתורה החמירה בספק זה עד שתיבדק ולכך אין טענתה טענה. (תוס'). וע' בית הלוי ח"ב ס' מ, אותיות יד טז).

כמו כן אין להעמידנה על חזקתה — מפני שרגלים לדבר שזינתה, והכתוב הוציאה מחזקתה. (שם. וע"ע שב שמעתא א,טו; שערי ישר א,טז ב,א).

ז. אף לבית הלל, כאשר יש לבעל החוב 'מגו', אינו נחשב כמגו להוציא ממון, אלא באופן שזכה נחשב השטר כגבוי, ומגו להחזיק הוא. (קצות החשן סוס"י פג בשם הרמב"ן ועוד. ובקה"י (ב"ב לד) באר הדבר, שאף לב"ה דלאו כגבוי דמי נחשב בעל השטר כתפוס בנכסים אלא שאין לו בהם זכות ממון ובעלות, כי בע"ח מכאן ולהבא הוא גובה, הלכך לענין ספק מעמידים בחזקת בעל הנכסים אך לענין 'מיגו' די במה שבעל השטר תפוס שאינו 'מיגו להוציא'. וכן הולכים אחר הרוב לטובת בעל השטר, אעפ"י שבעלמא אין מוציאים ממון על פי הרוב (כפי שבאר בשב שמעתא א,כד ובאבני מלואים ט).